

MODERN TÜRK EDEBİYATINI ANLAMA ARZUSU

Elif Büşra Demir

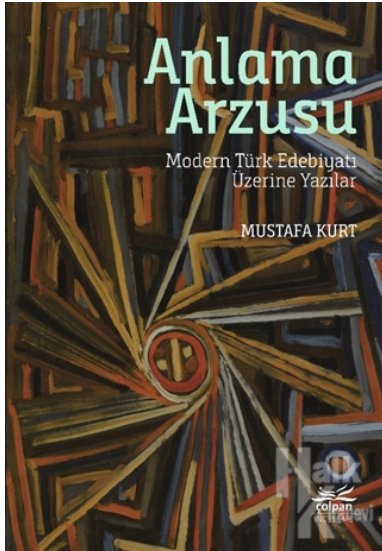
Öğr., TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Türk Dili ve Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı, Yüksek Lisans,
elifbusrademir@etu.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-8101-496X.

Makale Geliş Tarihi

4 Nisan 2021

Makale Kabul Tarihi

17 Haziran 2021

Mustafa KURT,
Anlama Arzusu Modern Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar,
Çolpan Kitap, Ankara, 2020, 185 sayfa.

Modern Türk Edebiyatı kendi akışı içerisinde gelişmeye, ilerlemeye devam eden ve yaşayan bir edebiyattır. Bu uzun ömürlü, çok sesli yaşantı, edebiyat alanında yapılan çalışmalara farklı yaklaşımlarla konu olmaktadır. Modern Türk Edebiyatı hakkında yapılan her yeni çalışma başka bir çalışmaya daha zemin hazırlayarak, onun hâlâ açıklanmayı ve anlaşılmayı bekleyen hususlarıyla ne kadar derin bir alan olduğunu göstermektedir.

Çolpan Kitap tarafından yayımlanan *Anlama Arzusu*, Mustafa Kurt'un son on yıl içerisinde kaleme aldığı, Modern Türk Edebiyatının fark edilmeyi bekleyen, pek tartışılmamış yönlerine odaklanan yazılarından oluşan bir kitap. Kurt'un, edebiyat ile ilgilenen her kesime hitap eden bir yaklaşımla hazırladığı bu yazıların tamamı daha önce çeşitli edebî dergilerde ve akademik süreli yayınlarda yer almış. İlgili yazıların kitap hâlinde okurla buluşmasındaki amacı yazar, kitabın ön sözünde şu cümlelerle açıklıyor: "Dergilerde, özellikle de akademik dergilerde yayımlanan yazıların okunurluğu ve görünürlüğü ile ilgili ciddi sorunların olduğu bir gerçek. Oysa bu kitapta toplanan yazılar herhangi bir edebiyat okurunun da dikkatini çekmeyi isteyen bir bakış açısıyla yazıldı." (Kurt, 2020: 7).

Çeşitli edebî ve akademik dergilerde hikâyeleri, denemeleri ve makaleleri yayımlanan Mustafa Kurt, Yeni Türk Edebiyatı profesörüdür; hâlâ Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Kurt'un, *Son Duvar, E, Hece, Edebiyat Güncesi, Kül-Öykü, Varlık, Kitaplık, Türk Dili, Kurgan-Edebiyat* ve *Söğüt* gibi dergilerde hikâye ve yazıları bulunmaktadır. Ayrıca *Türkbilig, Turkish Studies, Türk Yurdu* ve *Gazi-Türkiyat* gibi akademik dergilerde makaleleriyle yer almıştır. İlk hikâye kitabı *Sokaklarda Seksekler* 2002 yılında; edebiyatın güncel meselelerini değerlendiren, Türk Edebiyatı üzerine inceleme ve eleştiri yazılarından oluşan *Mürekkebin İzinde* kitabı ise 2012 yılında basılmıştır. Aynı sene *Celâl Nuri İleri'nin Romanları* ve *Celâl Nuri İleri'nin Romanları Üzerine Bir İnceleme* adlı araştırma-inceleme kitapları yayımlanmıştır. Kurt 2015'te Süleyman Nazif'in *Mehmed Âkif* adlı eserini çevrimyazı ve sadeleştirme olarak yayına hazırlamıştır. Yazarın 2018 yılında yine Çolpan Kitap'tan çıkan Çağdaş Türk Şiirinde *Modernizmin İmgeleri* kitabı, Yazarlar Birliği tarafından "edebî tenkit" alanında "yılın kitabı" ödülüne layık görülmüş. Bu kitap, 1950 sonrası Türk şiirinde öne çıkan şairler ve şiirlerine dair bir inceleme/ değerlendirme çalışmasıdır.

Anlama Arzusu ise Cumhuriyet Dönemi'nde kaleme alınmış hikâye ve romanları metin odaklı değerlendiren yazılardan oluşmaktadır. Kurt'un bu eserine benzer nitelikte Şubat 2020'de İle-

tişim Yayınları'ndan yeni yazılarla genişletilerek üçüncü basımla çıkan, Nüket Esen tarafından hazırlanmış bir kitap daha var: *Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar*. Esen'in kitabının ilk bölümünde Ahmet Mithat'tan, ikinci bölümünde Tanzimat'tan günümüze kadar yazılmış bazı edebî eserlerden ve çeşitli yazarlardan bahsedilmekte, üçüncü bölümünde kitap değerlendirme yazıları yer almaktadır. Esen ve Kurt'un kitaplarında yer alan eser ve sanatçılar, yazarların kişisel beğeni ve ilgisi etrafında şekillenmiş. Esen önsözünde, kitabın bir bölümünü sadece Ahmet Mithat'a ayırmış olmasını, ona duyduğu yüksek merak ile açıklamış. *Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar*'da bulunan "Günlüklerindeki Tanpınar" ile *Anlama Arzusu*'nda yer alan "Kahramanın Bitmeyen Yazgısı: Tanpınar'ın Romanlarında Tamamlanmamışlık Meselesi" başlıklı yazılar, son dönemde öne çıkan Ahmet Hamdi Tanpınar'ı iki farklı bakış açısıyla değerlendirmeleri yönüyle önemlidir. *Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar*'ın *Anlama Arzusu* ile birlikte anılmasının sebebi iki kitabın da aynı sene içerisinde çıkmış olmasıdır. Günümüzde Modern Türk Edebiyatı hikâye ve romanlarını değerlendiren birçok çalışma bulunmaktadır.

On iki bölüm ve alt başlıklarıyla 185 sayfadan oluşan *Anlama Arzusu*'nun ilk bölümü "Varoluşçuluğun Türk Edebiyatına Girişi ve İlk Etkileri" başlıklı makale ile başlar. Mustafa Kurt 2007 tarihinde "1950 Sonrası Türk Edebiyatında Varoluşçu Felsefeden Etkilenen Yazarların Romanlarında Yapı, Tema ve Anlatma" isimli bir doktora tezi hazırlamıştır. Kaynağı doktora tezinden mülhem bu makalede yazar, 1950'lerden itibaren Türk Edebiyatını etkileyen ve edebiyat tarihinde dönüm noktalarından biri olan varoluşçuluk hakkında yapılan tartışmaları ve yorumları değerlendirerek, varoluşçulukla birlikte Türk edebiyatında değişen birey, konu, tema, dil ve yeni kavramlarla ilgili genel bir çerçeve çizer. İlk bölüm, kitabın devamında anlatılan eserlerin ve onları ibda eden zihniyetin daha iyi anlaşılabilmesi için bir girizgâh niteliğindedir.

Bu bölümün ardından gelen "Modernizm ve Gerçeküstücülük Bağlamında Sait Faik'in Son Hikâyeleri" ve "Yuvaya Dönememek: Sait Faik'in 'Haritada Bir Nokta' Adlı Hikâyesi Üzerine Bir Çözümleme" bölümlerinde, Sait Faik'in üç döneme ayrılan hikâyeciliğini, hikâyelerindeki modernist tavrı konu edinen çözümleme ve eleştiri metinleri yer almaktadır. Burada Kurt, Sait Faik'in gerçeküstücülüğe yöneldiği iddialarına, onun gerçeküstü olay ve durumları nasıl değerlendirdiğini, hikâyelerinde yer verdiği gerçek üstü olayların Sait Faik'i modern anlamda gerçeküstücülük çizgisine taşımadığını izah ederek cevap vermektedir.

"Kahramanın Bitmeyen Yazgısı: Tanpınar'ın Romanlarında Tamamlanmamışlık Meselesi" ve "İkiz Hayaletler: Tanpınar'da Parapsikolojik ve Metafizik İlgiler" bölümlerinde yazar, Ahmet Hamdi Tanpınar ve eserleri ile ilgili fazla konuşulmamış yönleri gündeme getirmektedir. Söz konusu yazılar, Tanpınar'ın hayatı nasıl algıladığını, nasıl düşündüğünü, nasıl yazdığını; eserlerinde işlediği konular, kavramlar üzerinden anlatması yönüyle ve varılan sonuçlarla dikkat çekmektedir.

"Necip Fazıl'ın 'Cesur Yeni Dünya'sı: Ölmek İstiyorum" bölümünde Mustafa Kurt, Necip Fazıl'ın Huxley'den etkilenerek kaleme aldığı Ölmek İstiyorum hikâyesine odaklanarak onun hikâyeci yönüne ve hikâyelerinde işlediği konulara değinmektedir. Kitabın devamında yer alan "Geleneksel İle Modern Arasında: Fahim Bey ve Biz" bölümünde Kurt, Abdülhak Şinasi Hisar'ın *Fahim Bey ve Biz* eserinin romana ve hikâyeye benzeyen yönlerini, eserin karakter, olay örgüsü, anlatım özellikleri üzerinden değerlendirmektedir.

"İlhami Bekir Tez'in: 'Herhangi Bir Roman Kitabıdır' Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme" bölümünde yazar, popüler kültürün gölgesinde kalmış İlhami Bekir Tez'in eserlerinin derinliğini gün yüzüne çıkarmakta; ardından gelen "Toplumsal Kimliğin Yeniden İnşası: Aytmatov'da

Unutma ve Hatırlama” bölümünde Cengiz Aytmatov’un toplumsal hafızayı ve kültürünü yaşatma gayretini eserlerinden örneklerle anlatmaktadır.

Kurt, “İçkanama’da Anlatının Dili, Anlatıcının Sesi” bölümünde, Hüseyin Su’nun hikâyelerinden oluşan İçkanama kitabında yer alan hikâyeleri, geleneksel Türk hikâyeciliğinde görülmeyen özellikleriyle, yapı, anlatıcı sesi ve anlatı dili üzerinden tahlil etmektedir.

“Savaş Dönemi İstanbul’unda ‘Ahir Zaman’ Alâmetleri” bölümünde yazar, Birinci Dünya Savaşı’nın Türk Edebiyatındaki etkilerinden bahsettikten sonra I. Dünya Savaşı’nın İstanbul’u nasıl etkilediğini bütün gerçekliği ile anlatan bir roman olan *Ahir Zaman*’ı inceler. Celâl Nuri İleri’yi ve önemini eseri üzerinden hatırlatan Kurt, son bölümde Bekir Şakir Konyalı’nın *Boş Pencere* isimli hikâyeye kitabını tanıtarak çalışmasını tamamlar.

Mustafa Kurt, *Anlama Arzusu*’nun, değindiği eser ve yazarlarla, okuyucuda yeni merak ve ilgi uyandırması durumunda amacına ulaşacağını söylemektedir. Kitabı oluşturan yazılar, edebî metinlerin anlam katmanlarını açarak edebî olanın gerçek kıymetini ortaya çıkarmaktadır. Yazar muhataplarına Modern Türk Edebiyatındaki birçok eseri, yazarı, konu ve kavramı merak ettirerek yazma amacına ulaşmaktadır.

Kurt, kitabında edebiyata ilgi duyan her kesime hitap etmektedir. Bunun yanı sıra yazıların hemen hepsinde akademik disiplin ve yöntemin, çok yönlü, ciddi bir literatür taramasının hâkim olduğu görülmektedir. Yazarın yazılarındaki üslubu açık ve anlaşılırdır. Girift cümlelerden uzak bu çalışmadaki anlam derinliğini kavramak için yazılanların düşünerek okunması gerekmektedir. Anlama Arzusu, kitapta anlatılan eser ve yazarların yanı sıra dipnotlarda yer alan kaynaklarla da okuyucusuna zengin bir okuma listesi sunmaktadır. Metin merkezli bu kitap, edebiyatı ve okumayı sevenlere farklı bir bakış açısı kazandıran, akademik boyutlarıyla Yeni Türk Edebiyatı araştırmacılarının başvuracağı bir çalışmadır.

Kitabın bütününden hareketle temenni edilir ki, Türk hikâyeye ve romancılığını anlama arzusu ile yazılmış bu eser, anlama arzusu ile yapılacak başka yeni çalışmalara vesile ve ilham olsun.

KAYNAKÇA

Esen, Nüket (2020). Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar. 3. Basım. İstanbul: İletişim Yayınları.

Kurt, Mustafa (2018). Çağdaş Türk Şiirinde Modernizmin İmgeleri. Birinci Basım. Ankara: Çolpan Kitap.